

Maarja Vaino: kultuuriehitised ja klassikaline tule-eile-meile olukord

Riigikogu ei ole veel riiklikult tähtsate kultuuriobjektide rahastamist kinnitanud. Kui võetaks tõsiselt seda klauslit meie põhiseaduses, mis sätestab kõrgema võimu kandjaks rahva, siis oleks mõistlik teha otsustamisse väike paus ning võtta ette laiemad ja avalikud arutelud ehitiste teemadel, leiab Maarja Vaino Vikerraadio päevakommentaaris.

Kultuur kipub tavaliselt teravdatud tähelepanu saama siis, kui jutt käib rahast. Ka kannatava kunstniku arhetüüp kujutab külmetavat ja nälgivat kuju, rõhutatakse ikka rahapuudust, mitte sisemist loomevaeva.

Nüüd on kultuurist saanud kuum teema seoses kultuurkapitali toel rahastatavate riiklikult tähtsate kultuuriobjektide ehitamisega. Riigikogu kultuurikomisjon otsustas mai alguses teha täiskogule ettepaneku nimetada riiklikult tähtsateks kultuuriehitisteks Tartu südalinna kultuurikeskuse, Narva Kreenholmi kultuurikvartali "Manufaktuur", Arvo Pärdi nimelise muusikamaja ja rahvusooper Estonia praeguse hoone juurdeehituse.

Suur raha muudab kirglikuks ja nii on enne otsuse väljakuulutamist ilmunud mitmeid sõnavõtte ühe või teise objekti rahastamise kasuks, rääkijateks konkreetsetest ehitistest huvitatud osapooled. See on loomulik promotöö ja suhtekorraldus, mida ei saa kuidagi pahaks panna.

Küll aga on puudunud enne pikaajalise mõjuga otsuste langetamist avalik ja sisuline arutelu. On ikka päris kentsakas, kuidas diskussioon suurobjektide rahastamise üle on alanud pärast otsuste tegemist.

Nagu väik selgest taevast ilmus ühel päeval lehes pilt Estoniast punase kastiga ning juba nädal hiljem oligi kõik otsustatud! Tõsiselt? Otsustusprotsessi läbipaistmatus ja eelneva arutelu puudumine on karjuvalt vastuolus igasuguse avaliku raha kasutamisega. Ja mitte ainult.

Me räägime ju ka avalikust ruumist, meile kõigile kuuluvast

err.ee

Rahvusooper Estonia
Teater

keskkonnast. Radikaalsed muutused selles eeldaksid mingisugusegi konsensuse saavutamist. Eriti kui jutt on Estoniast, mis ei ole lihtsalt hoone ega teater. See on sümbol.

Kui kavandatakse ühe sümbolhoone nii tugevat muutmist, peab sellele eelnema põhjalik arutelu, seda enam, et varasemast ajast on ju olemas terve hulk päris häid alternatiive Estonia murede lahendamiseks.

"Nüüd oleme klassikalises tule-eile-meile olukorras, kus hakkavad jälle terendama petitsioonid ja meeleavaldused."

Nii või teisiti on vältimatu, et enne otsustamist küsitaks arvamust nii rahvalt kui ka mitteseotud ekspertidelt. Nüüd oleme klassikalises tule-eile-meile olukorras, kus hakkavad jälle terendama petitsioonid ja meeleavaldused, sest kogu asjade käik ise tekitab juba protestimeeleolu.

Ei hakka praegu võtma ette iga objekti üksikult, kuigi leian näiteks, et filmilinnak oleks innovatiivne investering ning teadus- ja tehnikakeskus Nobel oleks eesti kultuuripilti toonud midagi täiesti uut ja hädavajalikku. Aga hea küll, need oleksid isiklikud eelistused ega puutu asjasse.

Mis on tähtis, näiteid otsuste kohta, mis sünnivad kellegi peas ja juba ongi kindlas kõneviisis räägitavad, leiab ju kahjuks veel. Alles hiljuti allkirjastati ühiste kavatsuste protokoll Soome lahte tunneli rajamiseks. Kelle volitusel?

Kui selline veealune tunnel peaks rajatama, tähendaks see ju hiiglaslikku muutust mitte ainult Tallinna, vaid kogu Eesti jaoks. Meie riik muutuks hoobilt läbisõiduhooviks, Tallinn kaotaks nn kaksiklinnas sisuliselt oma senise pealinnastaatuse ja nii edasi.

Äkki peaks nii Tallinnas kui ka Eestis elavatelt inimestelt enne küsima, kas sellist projekti üldse toetatakse? Äkki peaks sellest tegema lausa valimiste teema, et lahata läbi kõikvõimalikud kaasnevad mõjud? Kas Eesti on mõne partei või isegi ainult selle partei mõne liikme isiklik mängumaa, kus avalikku raha võib kasutada lihtsalt oma soovide kohaselt? Ja rahvas seatakse fakti ette, et näe, asi ongi juba juhtunud?

Niisiis, riigikogu ei ole veel riiklikult tähtsate kultuuriobjektide

rahastamist kinnitanud. Kui võetaks tõsiselt seda klauslit meie põhiseaduses, mis sätestab kõrgema võimu kandjaks rahva, siis oleks mõistlik teha otsustamisse väike paus ning vähemalt nüüd võtta ette laiemad ja avalikud arutelud ehitiste teemadel. Parem hilja kui mitte kunagi. Aeg õpetab albi targemaks. Ega putru nii palavalt süüa kui keedetakse. Üks hoiatav vanasõna veel: ega rahal silmi ole, kui enesel ei ole.

Kõiki Vikerraadio päevakommentaare on võimalik kuulata Vikerraadio päevakommentaari lehel.

ERR.ee võtab arvamuskirju ja lugejakirju vastu aadressil arvamus@err.ee. Õigus otsustada artikli või lugejakirja avaldamise üle on toimetusel.

Toimetaja: Kaupo Meiel